

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

DOPORUČENÍ

RADA

DOPORUČENÍ RADY

ze dne 28. června 2011

o politikách snížení míry předčasného ukončování školní docházky

(Text s významem pro EHP)

(2011/C 191/01)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na články 165 a 166 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Výraz „předčasné ukončování školní docházky“ se používá v souvislosti s osobami, které vzdělávání a odbornou přípravu ukončí po dosažení pouze nižšího sekundárního vzdělání či vzdělání ještě nižšího a které se již vzdělávání a odborné přípravy neúčastní.
- (2) Snížení míry předčasného ukončování školní docházky je nezbytné k dosažení řady hlavních cílů stanovených ve strategii Evropa 2020. Snížením míry předčasného ukončení školní docházky se plní cíle týkající se jak „inteligentního růstu“, a to zlepšením úrovně vzdělávání a odborné přípravy, tak i cíle „růstu podporujícího začlenění“, a to odstraněním jednoho z hlavních rizikových faktorů nezaměstnanosti, chudoby a sociálního vyloučení. Strategie Evropa 2020 proto obsahuje hlavní cíl spočívající ve snížení míry předčasného ukončování školní docházky na méně než 10 % do roku 2020, a to z 14,4 % v roce 2009. Členské státy se zavázaly ke stanovení vnitrostátních cílů s přihlédnutím k příslušné výchozí situaci a podmínkám v daném členském státě.
- (3) Hlavní směry politik zaměstnanosti členských států, obsažené v rozhodnutí Rady 2010/707/EU⁽¹⁾, pro provedení

strategie Evropa 2020 vyžadují, aby členské státy vynaložily veškeré nezbytné úsilí na to, aby zabránily předčasnému ukončování školní docházky.

- (4) Stěžejní iniciativa Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení vymezuje rámec pro kroky k zajištění sociální a územní soudružnosti se specifickým zřetelem k prolomení cyklu znevýhodnění a zesílení preventivní činnosti. Zaměřuje se na hlavní cíl strategie Evropa 2020, kterým je vymanit v příštím desetiletí nejméně 20 milionů osob z chudoby a sociálního vyloučení.
- (5) Mládež v pohybu, další stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020, má „zlepšit výsledky a mezinárodní atraktivitu evropských vysokoškolských institucí a zvýšit celkovou kvalitu všech úrovní vzdělávání a odborné přípravy v EU, jež by spojovala vysokou úroveň a spravedlivý přístup, podporovat mobilitu studentů a stážišťů a zlepšit situaci v oblasti zaměstnanosti mladých lidí“.
- (6) V závěrech Rady z 5. a 6. května 2003 o referenčních úrovních evropských průměrných výsledků v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (referenční úrovně) se uvádí, že by se do roku 2010 měl počet osob, které předčasně ukončí školní docházku, snížit pod 10 %, přičemž osoby, které předčasně ukončí školní docházku, jsou vymezeny jako osoby ve věku 18 až 24 let pouze s nižším sekundárním vzděláním či vzděláním ještě nižším, které se již neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Stanovené referenční úrovně nebylo dosaženo. V současnosti ukončuje vzdělávání a odbornou přípravu před dokončením vyššího sekundárního vzdělání každý sedmý mladý člověk.

(¹) Úř. věst. L 308, 24.11.2010, s. 46.

- (7) V usnesení Rady ze dne 15. listopadu 2007 nazvaném „Novými dovednostmi k novým povoláním“⁽¹⁾ bylo zdůrazněno, že je nutné zvyšovat celkovou úroveň dovedností a klást důraz na vzdělávání a odbornou přípravu těch, u nichž existuje riziko hospodářského a sociálního vyloučení, zejména osob s nedokončeným školním vzděláním. Byla vyzdvížena nutnost poskytování poradenství při volbě povolání a plánů individuálního odborného vzdělávání uchazečům o zaměstnání a rozvoje uznávání výsledků učení získaných prostřednictvím formálního, neformálního a informálního učení.
- (8) V závěrech Rady ze dne 22. května 2008 o vzdělávání dospělých se uznává úloha vzdělávání dospělých při řešení problému předčasného ukončování školní docházky nabídnutím druhé příležitosti osobám, které dosáhly dospělosti bez kvalifikace, se zvláštním zaměřením na základní dovednosti, dovednosti v oblasti informačních technologií a studium jazyků.
- (9) Ve svých závěrech ze dne 12. května 2009 o strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy („ET 2020“) se Rada shodla na tom, že do roku 2020 by podíl osob předčasně ukončujících vzdělávání a odbornou přípravu měl být nižší než 10 %.
- (10) V závěrech Rady ze dne 26. listopadu 2009 o vzdělávání dětí z rodin migrantů bylo uvedeno, že celá řada dětí z rodin migrantů dosahuje ve vzdělávání úspěchů, avšak u studentů z rodin migrantů dochází častěji k předčasnému ukončování školní docházky. U migrantů je průměrná míra předčasného ukončování školní docházky v Unii ve srovnání se studenty, kteří se v dané zemi narodili, dvojnásobná. Z dostupných údajů vyplývá, že u romského obyvatelstva je míra předčasného ukončování školní docházky ještě vyšší.
- (11) Ve svých závěrech z května roku 2010 o sociálním rozměru vzdělávání a odborné přípravy se Rada shodla na tom, že aby byla prevence předčasného ukončování školní docházky úspěšná, je třeba rozšířit poznatky o skupinách s rizikem předčasného ukončování školní docházky na místní, regionální a celostátní úrovni a vyvinout mechanismy pro včasnou identifikaci jedinců, u nichž toto riziko existuje, a dospěla k závěru, že by měly být provedeny komplexní meziodvětvové strategie obsahující celou škálu celoškolských a systémových politik cílených na různé faktory předčasného ukončování školní docházky.
- (12) Důvody předčasného ukončování školní docházky se mezi jednotlivými zeměmi a rovněž v rámci regionů velmi liší. Politiky ke snížení míry předčasného ukončování školní docházky musí být přizpůsobeny specifické situaci v rámci příslušné oblasti, regionu nebo země; neexistuje žádné univerzální řešení pro všechny členské státy.
- (13) Navzdory rozdílům mezi zeměmi a regiony existují ve všech členských státech přesvědčivé důkazy, že nejvíce dotčeny jsou znevýhodněné a zranitelné skupiny. Navíc jsou mezi osobami, které předčasně ukončí vzdělávání a odbornou přípravu, nadměrně zastoupeni mladí lidé se zvláštními vzdělávacími potřebami. Předčasné ukončování školní docházky je zapříčiněno sociálním znevýhodněním a současně způsobuje, že přetrvává riziko sociálního vyloučení.
- (14) Při plném respektování zásady subsidiarity může Evropský rámec pro komplexní politiky týkající se předčasného ukončování školní docházky členskými státy pomoci přezkoumat stávající politiky, vypracovat vlastní národní programy reforem v rámci strategie Evropa 2020 a provádět strategie s vysokým dopadem a dobrým poměrem nákladů a přínosů. Může také poskytnout základ pro spolupráci prostřednictvím otevřené metody koordinace a s využitím finančních nástrojů Unie.
- (15) Účinky reforem vzdělávání se projeví až po určité době. Aby se v příštích deseti letech dosáhlo snížení míry předčasného ukončování školní docházky a splnil se cíl strategie Evropa 2020, je třeba v této oblasti co nejdříve uplatnit komplexní a meziodvětvové strategie,

DOPORUČUJE ČLENSKÝM STÁTŮM, ABY:

s ohledem na vnitrostátní podmínky využily rámec uvedený v příloze tohoto doporučení s cílem:

- 1) určit hlavní faktory předčasného ukončování školní docházky a sledovat charakteristiky tohoto jevu na celostátní, regionální a místní úrovni jakožto předpoklad cílených a účinných empiricky podložených politik;
- 2) zajistit, aby komplexní strategie týkající se předčasného ukončování školní docházky byly vytvořeny do konce roku 2012 a prováděny v souladu s vnitrostátními prioritami a cíli v rámci strategie Evropa 2020. Komplexními strategiemi se rozumí takové, které zahrnují opatření v oblasti prevence, zásahu a nápravy, přičemž cílem opatření v oblasti nápravy je zajistit, aby se osoby, které předčasně ukončily školní docházku, znovu zapojily do vzdělávání;
- 3) zajistit, aby uvedené strategie obsahovaly vhodná opatření pro skupiny osob, u nichž v daném členském státě existuje vyšší riziko předčasného ukončování školní docházky, jako jsou děti ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí, z rodin migrantů nebo romské děti či děti se zvláštními vzdělávacími potřebami;
- 4) zajistit, aby se uvedené strategie soudržným způsobem zabývaly jak všeobecným vzděláváním, tak i odborným vzděláváním a odbornou přípravou a problémy, které jsou specifické pro každou tuto oblast;
- 5) začlenit opatření, která podporují snižování míry předčasného ukončování školní docházky, do příslušných politik, jež jsou zaměřeny na děti a mladé lidi, a koordinovat činnosti mezi různými oblastmi politik;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 290, 4.12.2007, s. 1.

6) uznat klíčovou úlohu, kterou hrají učitelé, vedoucí pracovníci škol a další pedagogičtí pracovníci, a současně zajistit, aby se do uvedených opatření a činností zapojily všechny příslušné zúčastněné strany v zájmu poskytnutí pomoci osobám, u nichž existuje riziko předčasného ukončení školní docházky, včetně osob, které již školu předčasně opustily.

VYZÝVÁ KOMISI, ABY:

- 1) v rámci ET2020 přispěla k úsilí členských států sledováním vývoje na jednotlivých úrovních vzdělávání v jednotlivých členských státech za účelem určení trendů;
- 2) podporovala strategie členských států prostřednictvím výměny zkušeností a osvědčených postupů a usnadnila účinné vzájemné učení se, vytváření sítí a zkoušení inovativních přístupů mezi členskými státy, pokud jde o opatření zaměřená na snížení míry předčasného ukončení školní docházky a zlepšení studijních výsledků u dětí pocházejících ze skupin, u nichž existuje riziko předčasného ukončení školní docházky;
- 3) začlenila opatření, která podporují snižování míry předčasného ukončení školní docházky, do všech příslušných opatření Unie, jež jsou zaměřena na děti a mladé dospělé osoby;

4) podpořila rozvoj účinných politik proti předčasnému ukončení školní docházky zahájením srovnávacích studií a výzkumu a aby podněcovala spolupráci mezi členskými státy v této oblasti;

5) ve spolupráci s členskými státy, a aniž jsou dotčena jednání o budoucím finančním rámci, zajistila, aby programy Unie v oblasti celoživotního učení, mládeže a výzkumu, jakož i evropské strukturální fondy podporovaly strategie členských států týkající se předčasného ukončení školní docházky a přispěly k provádění těchto strategií;

6) podávala pravidelně zprávy o pokroku při dosahování cíle stanoveného ve strategii Evropa 2020 a o provádění strategií členských států týkajících se předčasného ukončení školní docházky prostřednictvím roční analýzy růstu a v rámci mechanismů pro podávání zpráv stanovených v ET 2020.

V Lucemburku dne 28. června 2011.

Za Radu
předseda
FAZEKAS S.

PŘÍLOHA

RÁMEC PRO KOMPLEXNÍ POLITIKY KE SNÍŽENÍ MÍRY PŘEDČASNÉHO UKONČOVÁNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Strategie týkající se předčasného ukončování školní docházky by měly vycházet z analýzy podmínek vedoucích k tomuto jevu na celostátní, regionální a místní úrovni, jelikož průměrné míry často zastírají velké rozdíly mezi jednotlivými regiony nebo zeměmi. Osoby, které předčasně ukončí školní docházku, tvoří různorodou skupinu a individuální důvody předčasného ukončování vzdělání se velmi liší. Důležitými faktory jsou rodinné prostředí a širší sociálně-ekonomické podmínky, například stažení trhem práce. Jejich dopad je podmíněn strukturou systému vzdělávání a odborné přípravy, dostupnými příležitostmi k učení a učebním prostředím. Důležitou úlohu při snižování míry předčasného ukončování školní docházky musí mít koordinace politik zabývajících se kvalitou života dětí a mladých lidí, sociálním zabezpečením, zaměstnaností mládeže a budoucími možnostmi profesního rozvoje.

1. Určení hlavních faktorů a monitorování

Procesy předčasného ukončování školní docházky mají složité a rozmanité příčiny, často však souvisí se sociálně-ekonomickým znevýhodněním, s prostředím s nízkou úrovní vzdělání, odcizením se škole či špatnými výsledky ve vzdělávání a odborné přípravě, s faktory vedoucími ke stažení trhem práce nebo kombinací sociálních, emocionálních a vzdělávacích problémů, jež u jednotlivců vedou ke vzniku rizika předčasného ukončení školní docházky.

Je nutno vzít v úvahu druh vzdělávání, k němuž se studenti přihlásili. V některých členských státech nastupují studenti, kteří měli problémy ve všeobecném vzdělávání, často do odborného vzdělávání a přípravy. V takových případech mají odborné školy zvláštní odpovědnost a čelí zvláštní výzvě, pokud jde o snižování míry předčasného ukončování školní docházky. Empiricky podložené politiky vyžadují, aby byla zvláštní pozornost věnována výsledkům jednotlivých odvětví vzdělávání a odborné přípravy.

Pro vytváření nákladově efektivních empiricky podložených politik určených k boji proti předčasnému ukončování školní docházky je zapotřebí shromažďovat a uchovávat údaje o tomto jevu. To by mělo umožnit analýzu na místní, regionální a celostátní úrovni. K těmto údajům mohou patřit informace o míře předčasného ukončování školní docházky, o přechodech mezi jednotlivými úrovněmi vzdělávání, o podílu dětí zapsaných ve školách, o podílu osob s dokončeným vyšším sekundárním vzděláním a rovněž o špatné školní docházce a záškoláctví.

- Sběr informací by měl umožnit analýzu hlavních důvodů, které způsobují předčasné ukončování školní docházky u různých skupin žáků, u různých škol, druhů institucí poskytujících vzdělávání a odbornou přípravu, obcí či regionů.
- Kombinace údajů o předčasném ukončování školní docházky a kontextuálních údajů, jako jsou sociálně-ekonomické informace, může napomoci při zaměření opatření a politik. Při zaměření opatření a politik může pomoci taktéž sběr a analýza informací o důvodech osob, které předčasně ukončí školní docházku, a o jejich možnostech zaměstnání a profesního rozvoje.
- Důležitý základ pro zlepšení strategií a programů k zvýšení vyhlídek žáků na úspěch ve škole představuje vyhodnocení účelnosti a účinnosti stávajících politických opatření, která jsou zaměřena na snižování míry předčasného ukončování školní docházky.

2. Rámec politiky

Komplexní strategie týkající se předčasného ukončování školní docházky zahrnují kombinaci politik, koordinaci jednotlivých oblastí politiky a začlenění opatření podporujících snížení míry předčasného ukončování školní docházky do všech příslušných politik, které jsou zaměřeny na děti a mládež. Kromě politik v oblasti vzdělávání, jež podporují vysoce kvalitní vzdělávací systémy, sem patří především sociální politika a politiky v oblasti podpůrných služeb, zaměstnanosti, mládeže, rodiny a integrace. Stejně důležité jsou horizontální koordinace jednotlivých účastníků a vertikální koordinace různých úrovní veřejné správy. Strategie týkající se předčasného ukončování školní docházky by měly zahrnovat prvky týkající se prevence, zásahu a nápravy. Členské státy by měly podrobné prvky svých strategií zvolit podle svých podmínek a situace.

2.1 POLITIKY V OBLASTI PREVENCE mají snížit riziko předčasného ukončování školní docházky dříve, než se objeví problémy. Tato opatření optimalizují poskytování vzdělávání a odborné přípravy s cílem podporovat lepší studijní výsledky a odstranit překážky úspěchu ve vzdělávání.

Jejich cílem je vytvořit u dětí pevný prvotní základ za účelem rozvoje jejich potenciálu a náležitého začlenění do škol. Politiky v oblasti prevence by mohly zahrnovat:

- 1) Poskytování kvalitního vzdělávání a péče v raném věku přináší prospěch všem dětem a je obzvláště důležité u dětí pocházejících ze znevýhodněného prostředí, včetně migrantů a Romů. Zvyšuje fyzickou pohodu, zlepšuje společenský a emocionální rozvoj, jazykové a základní kognitivní dovednosti. Poskytování tohoto vzdělávání a péče by mělo být vysoce kvalitní, cenově dostupné, přiměřeně personálně zajištěné a přístupné pro rodiny pocházející ze znevýhodněného prostředí.

Tyto politiky se zabývají organizací systémů vzdělávání a odborné přípravy, zdroji, které mají školy k dispozici, dostupností, průchodností a pružností forem výuky. Zabývají se rovněž rozdíly mezi dívkami a chlapci, podporou dětí pocházejících ze znevýhodněného prostředí či s jiným mateřským jazykem. Politiky v oblasti prevence by mohly dále zahrnovat:

- 2) Zvyšování nabídky vzdělávání poskytováním příležitostí ke vzdělávání a odborné přípravě po překročení věku povinné školní docházky může ovlivnit chování mladých lidí a jejich rodin a vést k vyšší míře dokončeného vyššího sekundárního vzdělání.
- 3) Podpora aktivních politik namířených proti segregaci a poskytování dodatečné podpory školám ve znevýhodněných oblastech nebo s vysokým počtem žáků pocházejících ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí pomáhá diverzifikovat jejich sociální složení a zlepšit nabídku vzdělávání. U žáků pocházejících ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí se tím zlepšují studijní výsledky a snižuje riziko předčasného ukončování školní docházky.
- 4) Zdůrazňování hodnoty jazykové rozmanitosti a podpora dětí s jiným mateřským jazykem v zájmu zlepšení jejich dovedností v jazyce výuky a případně i v mateřském jazyce, jakož i podpora učitelů při výuce dětí s různou úrovní jazykových dovedností, může zlepšit studijní výsledky u dětí z rodin migrantů a snížit u nich riziko předčasného ukončování školní docházky.
- 5) Zvýšení účasti rodičů, posílení jejich spolupráce se školou a zakládání partnerství mezi školami a rodiči může zvýšit motivaci žáků k učení.
- 6) Zvýšení pružnosti a průchodnosti forem výuky, například modularizace kurzů nebo střídání docházky do školy a práce, podporuje především žáky s horšími studijními výsledky a může je motivovat k tomu, aby pokračovali ve vzdělávání a odborné přípravě, které jsou více přizpůsobeny jejich potřebám a schopnostem. Napomáhá rovněž při řešení důvodů souvisejících s pohlavím, kvůli nimž dívky a chlapci předčasně ukončují školní docházku, jako je brzký vstup na trh práce nebo těhotenství dospívajících dívek. Kromě toho byla nalezena souvislost mezi omezením opakování školních ročníků a jeho nahrazením pružnou individuální podporou a nižší mírou předčasného ukončování školní docházky.
- 7) Posílení vysoce kvalitních forem odborného vzdělávání a zvýšení jejich přitažlivosti a pružnosti poskytuje ohroženým žákům věrohodné alternativy k předčasnému ukončení školní docházky. Poskytování odborného vzdělávání a přípravy, které je náležitě začleněno do celkových systémů vzdělávání a odborné přípravy, umožňuje alternativní cesty k vyššímu sekundárnímu a terciárnímu vzdělání.
- 8) Posílení vazby mezi systémy vzdělávání a odborné přípravy a sektorem zaměstnanosti s cílem zdůraznit význam dokončení vzdělání pro budoucí pracovní uplatnění. To by mohlo probíhat formou programů odborné praxe nebo většího zapojení zaměstnavatelů do programů škol a vyšších odborných škol.

2.2 POLITIKY V OBLASTI ZÁSAHU mají zamezit předčasnému ukončování školní docházky zvýšením kvality vzdělávání a odborné přípravy na úrovni vzdělávacích institucí, reagováním na první varovné signály a poskytováním cílené podpory žákům či skupinám žáků, u nichž existuje riziko předčasného ukončení školní docházky. Tyto politiky se zabývají všemi úrovněmi vzdělávání, počínaje od vzdělávání a péče v raném věku po vyšší sekundární vzdělávání.

Na úrovni školy nebo instituce poskytující odbornou přípravu jsou strategie proti předčasnému ukončování školní docházky obsaženy v politice celkového rozvoje škol. Jejich cílem je vytvořit příznivé učební prostředí, posílit pedagogickou kvalitu a inovace, zlepšit schopnosti učitelů zabývat se sociální a kulturní rozmanitostí a rozvíjet přístupy zaměřené proti násilí a šikanování. Politiky v oblasti zásahu na úrovni školy nebo instituce poskytující odbornou přípravu by mohly zahrnovat:

- 1) Rozvoj škol směrem k vzdělávacím společenstvím založeným na společné vizi rozvoje škol, kterou sdílejí všechny zúčastněné strany, využívajícím zkušenosti a znalosti všech subjektů a zajišťujícím nepředpojaté, inspirující a příjemné učební prostředí s cílem vybízet mladé lidi, aby pokračovali ve vzdělávání a odborné přípravě.
- 2) Rozvoj systémů včasného varování pro ohrožené žáky, který může napomoci k přijetí účinných opatření dříve, než vyjdou najevo problémy, než se žáci začnou škole odcizovat, praktikovat záškoláctví nebo školu předčasně ukončí.
- 3) Vytváření sítí s rodiči a ostatními účastníky z mimoškolního prostředí, například místními komunitními službami, organizacemi zastupujícími migranty či menšiny, sportovními a kulturními sdruženími nebo zaměstnavateli a organizacemi občanské společnosti, které umožňuje přijmout ucelená řešení s cílem pomoci ohroženým žákům a usnadňuje přístup k vnější podpoře, například ze strany psychologů, sociálních pracovníků a pracovníků s mládeží, kulturních a komunitních služeb. To lze usnadnit zapojením prostředníků z místního společenství, kteří jsou s to podporovat komunikaci a snižovat nedůvěru.
- 4) Podpora učitelů a posílení jejich postavení při práci s ohroženými žáky, které jsou předpokladem úspěšných opatření na úrovni školy. Počáteční pedagogické vzdělávání a trvalý profesní rozvoj pomáhá učitelům a vedoucím pracovníkům škol vypořádat se s rozmanitostí ve třídě, podporovat žáky pocházející ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí a řešit složité situace při výuce.

- 5) Mimoškolní činnosti a umělecké, kulturní a sportovní činnosti, které mohou zvýšit sebeúctu ohrožených žáků a jejich odolnost vůči problémům při učení.

Politiky v oblasti zásahu na individuální úrovni mají poskytnout jednotlivým studentům, u nichž existuje riziko předčasného ukončení školní docházky, soubor podpůrných mechanismů, jež lze přizpůsobit jejich potřebám. Tyto politiky se zaměřují na osobní rozvoj s cílem zvýšit u ohrožených studentů odolnost, jakož i na řešení konkrétních problémů, které mohou být sociální, kognitivní nebo emocionální povahy. Politiky na individuální úrovni by mohly zahrnovat:

- 1) Pedagogické vedení pomáhá jednotlivým žákům překonat zvláštní studijní, sociální nebo osobní problémy. Na základě individuálního přístupu (pedagogické vedení) nebo v rámci malých skupin (doučování) se žákům dostává cílené pomoci, kterou často poskytují pedagogičtí pracovníci, příslušníci komunity nebo spolužáci.
 - 2) Přizpůsobení výuky potřebám žáků, posílení výuky založené na individuálním přístupu a poskytování podpory pomáhá ohroženým žákům přizpůsobit se požadavkům formálního vzdělávání a překonat překážky vytvořené systémem vzdělávání a odborné přípravy a může tak přispět ke snížení opakování školních ročníků.
 - 3) Posílení vedení a poradenství podporuje volbu povolání ze strany studentů, přechody v rámci vzdělávání a ze vzdělávání do zaměstnání. Omezuje nevhodná rozhodnutí na základě nesprávných očekávání či nedostatečných informací. Pomáhá mladým lidem rozhodnout se v souladu s jejich cíli, osobními zájmy a nadáním.
 - 4) Zajištění toho, aby mladí lidé, jejichž ekonomické podmínky mohou způsobit jejich předčasné ukončení školní docházky, měli přístup k odpovídající finanční podpoře. Bude-li to považováno za vhodné, může tato podpora podléhat určitým podmínkám či může být spojena se sociálními dávkami.
- 2.3 POLITIKY V OBLASTI NÁPRAVY mají pomoci osobám, které předčasně opustily školu, aby se znovu zapojily do vzdělávání, a umožnit jim opětovné zahájení vzdělávání a odborné přípravy a získání chybějících kvalifikací. Politiky v oblasti nápravy by mohly zahrnovat:
- 1) Úspěšné vzdělávací programy, které nabízejí druhou příležitost zajišťují učební prostředí, jež odpovídají zvláštním potřebám osob, které předčasně ukončily školní docházku, uznávají jejich předchozí studium a přispívají k jejich pohodě. Tyto programy se od škol liší organizačními i pedagogickými přístupy a často se vyznačují malými studijními skupinami, individuální, věkově přiměřenou a inovativní výukou a pružnými formami výuky. Tyto programy by pokud možno měly být snadno dostupné a bezplatné.
 - 2) Různé možnosti návratu do běžného vzdělávání a odborné přípravy, jež je důležité zajistit. Překlenout mezeru mezi předchozím selháním ve škole a opětovným nástupem do běžného vzdělávání mohou pomoci přechodné třídy kladoucí silný důraz na poradenství.
 - 3) Uznání a potvrzení předchozího učení, včetně dovedností získaných v rámci neformálního a informálního učení, které zvyšuje důvěru a sebeúctu mladých lidí a usnadňuje jejich návrat ke vzdělávání. Může je motivovat k tomu, aby pokračovali ve vzdělávání a odborné přípravě, a pomáhá jim určit jejich nadání a lépe si vybrat povolání.
 - 4) Cílená individuální podpora, která začleňuje sociální, finanční, vzdělávací a psychologickou podporu poskytovanou mladým lidem s problémy. Je obzvláště důležitá u mladých lidí nacházejících se v situaci vážné sociální nebo emocionální tísně, která jim brání pokračovat ve vzdělávání nebo odborné přípravě.
-